

आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

सम्मानित नगर सभाका सदस्य ज्यूहरु,

नगर सभाका सचिव ज्यू,

राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरु,

पत्रकार मित्रहरु, उपस्थित तथा सामाजिक सञ्जाल र मिडियाबाट जोडिनुभएका महानुभावहरु,

१. नेपाली जनताको लामो त्याग, तपस्या र बलिदानबाट प्राप्त सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्था बमोजिम गठन भएको रोल्पा नगरपालिका, नगर सभाको १७ औं अधिवेशनमा आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा मलाई खुसी लागेको छ ।

२. सर्वप्रथम रोल्पा नगरपालिका, नगरसभाको १७ औं अधिवेशनमा यहाँहरु सबैलाई हार्दिक स्वागत एवं धन्यवाद व्यक्त गर्दछु । यस अवसरमा नेपाल राष्ट्रको रक्षा, सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको स्थापना एवम् मुलुकको सर्वाङ्गीन विकास, समृद्धि र अग्रगमनको लागि विभिन्न समयमा भएका राजनीतिक क्रान्ति, सशस्त्र सङ्घर्ष एवम् आन्दोलनमा आफ्नो अमूल्य जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने ज्ञात-अज्ञात सहिदप्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु । घाईते, योद्धा, बेपत्ता नागरिक र तिनका परिवारप्रति उच्च सम्मान व्यक्त गर्दछु । देशमा राजनीतिक परिवर्तनको लागि नेतृत्व प्रदान गर्नुहुने श्रद्धेय नेतागणसहित सम्पूर्ण नेपालीमा हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु ।

३. रोल्पा नगरपालिका, नगरबासीको सर्वाङ्गीण विकाससँगै समृद्धि सुशासन विकासको अपेक्षालाई उपलब्ध स्रोत-साधनको समुचित प्रयोग गर्दै नगरबासीको आकांक्षा पूरा गर्न दृढ संकल्पित रहेको कुरा यहाँहरु समक्ष जानकारी गराउन चाहन्छु । चालु आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम र बजेटमा टेकेर नगरको आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक विकासका उद्देश्य, लक्ष्य, रणनीति र कार्यनीति सहितको स्पष्ट विकासको खाका निर्धारण गरी एकीकृत सहरी विकास योजना कार्यान्वयन गर्न यो नीति तथा कार्यक्रम निर्देशित छ । आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ को नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा निम्न पक्षलाई मुख्य मार्गनिर्देशकको रूपमा लिइएको छ ।

(क) नेपालको संविधान-२०७२

(ख) स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन-२०७४

(ग) राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन-२०७४

(घ) अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन-२०७४

(ङ) नेपाल सरकारको नीति तथा कार्यक्रम (आ.व. २०८२/०८३)

(च) लुम्बिनी प्रदेश सरकारको नीति तथा कार्यक्रम (आ.व. २०८२/०८३)

(छ) रोल्पा नगरपालिकाको आवधिक योजना (आ.व. २०७९/०८०-२०८३/०८४)

(ज) लुम्बिनी प्रदेश सरकारको दोस्रो आवधिक योजना (आ.व. २०८१/०८२-२०८५/०८६)

(झ) नेपाल सरकारको सोह्रौं आवधिक योजना (आ.व. २०८१/०८२-२०८५/०८६)

(ञ) निर्वाचनको घोषणापत्र र विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संघ-संस्था, बुद्धिजीवी, विषय विज्ञ, व्यवसायी, समाजसेवी, पेशाकर्मी, कर्मचारी, सञ्चारजगत तथा आम नगरबासीहरुबाट प्राप्त राय, सुझावहरु ।

४. रोल्पा नगरपालिका लोकतन्त्रका आधारभूत मूल्य, मान्यता, बहुलवाद खुला समाज, मानव अधिकार, सामाजिक न्याय, सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तलाई आत्मसाथ गर्दै विधिको शासनप्रति पूर्ण प्रतिबद्ध छ । लोकतन्त्रलाई सामाजिक जीवन पद्धतिको रूपमा स्थापित गर्ने कुरामा रोल्पा नगरपालिका हरपल प्रयत्नशील रहेको छ । शासकीय व्यवस्थामा आएको परिवर्तनको अनुभूती सबै नगरबासीले गर्न सकुन् भन्नेमा हामीहरु अत्यन्त सचेत छौं । नगरको भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक तथा साँस्कृतिक विविधतालाई आत्मसाथ गर्दै सन्तुलित र समन्यायिक विकासको बाटोमा अघि बढ्न नगरपालिका दृढ रहेको छ ।

५. रोल्पा नगरपालिका, रोल्पाको आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ को नीति तथा कार्यक्रमको लक्ष्य: **"रोल्पा नगर सुशासन र समृद्धिको आधार: कृषि शिक्षा, पर्यटन र पूर्वाधार"** रहेको छ ।

सम्मानित नगरसभाका सदस्यज्यूहरु,

६. रोल्पा नगरपालिकाको विकास प्रयासमा संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र दातृ संस्थाहरुको साझेदारी र सदभाव रहेको छ । गत वर्ष असार ८ मा यसै सम्मानित नगर सभामा प्रस्तुत गरेको नीति तथा कार्यक्रमको उपलब्धि र त्यसबाट भएको प्रगतिको अवस्था समेतलाई टेकेर आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक विकासका उद्देश्य, लक्ष्य, रणनीति र कार्यनीति सहितको स्पष्ट विकासको

खाका निर्धारण गरिएको थियो । सोहि अनुसार कामहरु समेत परिणाममुखी भइरहेका छन । स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमूल्याङ्कन (LISA) नतिजामा ९५ अङ्क, स्थानीय तह वित्तीय जोखिम मूल्याङ्कनमा (FRA) मा (९३ अङ्क) र लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लै.स.सा.स.) मूल्याङ्कनमा ७९ अंक प्राप्त गर्नुले पनि नगरपालिकाको अवस्थामा थप सुधारको अवस्था देखिएको छ ।

७. रोल्पा नगरपालिकाको जनप्रतिनिधिको रुपमा हामी निर्वाचित भएको तेस्रो वर्ष सम्म हाम्रो कार्यकाल उत्साहपूर्ण रहेको छ । हरेक दिन नयाँ सोंच र नयाँ जोस जाँगरका साथ नयाँ काम गर्ने शैलीले रोल्पा नगरको स्थानीय सरकार प्रति नगरवासीहरुमा आशा र उत्साहको संञ्चार भएको छ । सबै वडा कार्यालयहरु सवलिकरण भई सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा प्रविधिमैत्री र आधुनिक हुने क्रममा रहेका छन । नगरबाट प्रवाह हुने सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा पारदर्शिता कायम गर्न समय समयमा सार्वजनिक सुनुवाई गरी जनताका गुनासो र सुझावहरु संकलन गर्ने तथा त्यसबाट थप सुधार गर्ने प्रयत्न समेत भइरहेको छ । यसर्थ रोल्पा नगरपालिकाको हाम्रो कार्यकाल नगरवासीका अभिभावक तथा नीति निर्माणकर्ताको रुपमा, समृद्ध रोल्पा नगरको सपना पुरा गर्ने उच्च महत्वका साथ अनवरत रुपमा नगरवासीको सेवामा तत्पर छ ।

सम्मानित नगरसभाका सदस्यज्यूहरु,

८. अब म यस नगरपालिकाले आर्थिक विकास विकास अन्तर्गत कृषि, पशुपंछि, सहकारी, रोजगारी, उद्यम विकास एवं पर्यटन तर्फ आगामी आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ मा लिने नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न चाहान्छु ।

९. "नदी किनाराका गरा: सधै हराभरा" भन्ने नाराका साथ सिँचाई सुविधा भएका ठाउँमा तरकारी तथा फलफूल उत्पादनका लागि विशेष व्यवस्था गरिनेछ । विगतको आर्थिक वर्षहरुमा निरन्तर सञ्चालनमा रहेको कृषि उपज उत्पादनमा आधारित हाटबजार सहजिकरण तथा अनुदान कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ । पकेट विकास कार्यक्रमलाई परिमार्जन र विस्तार गरिनेछ । नगरपालिकाद्वारा सञ्चालित कृषि एम्बुलेन्सको सेवा विस्तारलाई समेत प्राथमिकतामा राखिनेछ । कृषिबाट रोजगारी शिर्जना गर्नका लागि नगरवासीको मागमा आधारित (Demand Based) "कृषि तथा रोजगारी शिर्जना" कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । नगरपालिकालाई मासु अण्डा तरकारी उत्पादनमा आत्म निर्भर बनाउन व्यवसायिक कृषि तथा पशुपालन कार्यलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ ।

१०. नगरपालिकाबाट सञ्चालनमा रहेको दूध डेरीलाई थप विकास गरी कृषकले उत्पादन गरेको दुग्ध बजार प्रत्याभूत गर्नका लागि सहकारी क्षेत्रलाई जिम्मेवार बनाउने नीति अंगिकार गरिनेछ । यसअघि व्यवसायिक पशुपालन र दुध पकेट क्षेत्रको रूपमा विकास भएका वडा नं. ३ र ४ सँगै आगामी वर्षबाट वडा नं १, २, ७ र ६ लाई समेत मिल्क करिडोर (Milk corridor) का रूपमा निरन्तरता दिइनेछ । रोल्पा नगरपालिकाको वडा नं. ९ र १० लाई पनि दूध उत्पादनका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ । व्यवसायिक रूपमा कृषि पेशामा संलग्न कृषकहरुलाई अनुदानमा कृषि औजारहरु उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिनेछ ।

११. नगरपालिकामा रहेका कृषि सेवा अन्तर्गत भेटेरिनरी समूहका कर्मचारीलाई किसानको भकारोसम्म जाने व्यवस्था गरी पशु उपचारमा छरितोपना कायम गर्नुका साथै उपलब्ध प्रविधिको अधिकतम् उपयोग गरिनेछ । पशु विकासको कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउनका लागि नक्ष सुधारसंग सम्बन्धित कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ । व्यवसायिक रूपमा पशु, चौपाया पालन कार्यमा संलग्न किसानलाई तालिम, प्राविधिक सहायता, बिमा र बजारीकरणमा अनुदानको प्रबन्ध गरिनेछ । कृषि, पशुपालन लगायतका व्यवसायिक उत्पादनका क्षेत्रमा बिमाको नीति अवलम्बन गरिनेछ । कृषियोग्य जमिनको अनुपयुक्त खण्डीकरण गर्ने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गरिनेछ । सामुहिक कृषि सहकारीलाई थप सुरक्षित र भरपर्दो बनाइनेछ ।

१२. सहकारी र समूहको माध्यमबाट कृषि उत्पादन तथा बजारीकरणको अवस्थालाई व्यवस्थित गरिनेछ । नगरपालिकामा उत्पादन हुने रैथाने बीउको संरक्षण गर्दै आधुनिक बीउ उत्पादनका लागि विशेष कार्यक्रम बनाई लागू गरिनेछ । मौरीपालन व्यवसायलाई थप व्यवसायिक बनाउने कार्यक्रम ल्याइनेछ । बीउ विजन वितरण तथा त्यसको प्रतिफलको अनुगमन तथा निरीक्षण गरिनेछ । नगरबाट वितरण हुने कृषि अनुदानलाई लक्षित वर्गमा केन्द्रित गरिनेछ । नगर क्षेत्र भित्र रहेका छाडा कुकुरहरुलाई बन्ध्याकरण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनुका साथै रेबिज रोग रोकथाम तथा नियन्त्रणका कार्यक्रमहरु संचालन गरिने छ ।

१३. वैदेशिक रोजगारीमा रहनुभएका नगरपालिकाबासी दाजुभाई तथा दिदीबहिनीहरुले पठाउनुभएको विप्रेषण आयलाई उत्पादनशील क्षेत्रमा लगानी गर्न आवश्यक कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ । सहकारी संस्थाहरुको पूँजीलाई समेत उत्पादनशील क्षेत्रमा प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ । नगर क्षेत्रभित्र संचालित सहकारीहरुमा सहकारी सुशासन कायम गर्न अनुगमनको कार्यलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ । रोजगार प्रदायक संस्था र रोजगारीको अवसर खोजी रहेका व्यक्तिहरुलाई एक आपसमा जोड्नको लागि नगरपालिकामा संचालनमा रहेको रोजगार सेवा केन्द्रलाई परिमार्जन तथा परिस्कृत गरी संचालनमा ल्याइनेछ ।

१४. श्रम स्वीकृतिको कार्यलाई नगरपालिकाको रोजगार सेवा केन्द्रबाट व्यवस्थित रूपमा सहजिकरण गरिनेछ । श्रम स्वीकृति लिई श्रम स्वीकृतिको अवधि भित्र वैदेशिक रोजगारीका क्रममा मृत्यु भएका श्रमिकको परिवारलाई आर्थिक सहायता र मृतकका सन्ततिको छात्रवृत्तिका लागि वैदेशिक रोजगार बोर्ड र कन्सुलर विभागमा आवश्यक समन्वय र सहजिकरण गरिनेछ । नगरपालिकाको रोजगार सेवा केन्द्रद्वारा आन्तरिक रोजगारी शिर्जना तथा प्रवर्द्धन गर्न आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।

१५. स्थानीय स्तरमा रहेका कच्चा पदार्थको अवस्थाको आकलन गरी समुदायको मागको आधारमा व्यवसाय सञ्चालन गर्न आवश्यक सीप विकास तालिमको व्यवस्था गरिनेछ । गरिबी निवारणको क्षेत्रलाई लक्षित वर्गमा केन्द्रित गरिनेछ । गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम मार्फत रोजगारी शिर्जना गर्न प्रविधि विस्तार, बजारीकरण पहुँच तथा प्रविधि हस्तान्तरणका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

१६. "घुमौ रोल्पा चिनौ रोल्पा" को नारालाई सार्थक बनाउन नगरपालिकाका विभिन्न क्षेत्रहरूलाई युद्ध पर्यटनको रूपमा विकास गरिनेछ । नगर क्षेत्र भित्रका प्रमुख पर्यटकीय गन्तव्यहरू समेटी नगरका प्रमुख चोकहरूमा पर्यटक सूचना पाटी (Tourist Information Board) राखिनेछ । सातदोबाटोमा रहेको भ्यू टावर, हुँगे बगैँचा क्षेत्रलाई पर्यटन केन्द्रको रूपमा विकास गरिनेछ । होटल व्यवसायीहरूलाई आतिथ्यता (Hospitality) तथा सत्कार सम्बन्धी तालिमको व्यवस्था गरिनेछ । नगरपालिकाका सबै वडाहरूमा रहेका पर्यटकीय स्थानहरूको जानकारी सहितको "रोल्पा नगर पर्यटन पुस्तिका" प्रकाशन गरिनेछ । नगर क्षेत्रभित्र रहेका होम स्टे तथा साँस्कृतिक संग्रहालयहरूलाई अतिथि सत्कार क्षेत्रको रूपमा विकास गरिने नीति अंगिकार गरिनेछ ।

१७. गुरुङगाउँ सामुदायिक होमस्टे, सातदोबाटो, चुनारेभिर, घामतारा, दाबोट, कालिपोखरी, तिलाचौर युद्धक्षेत्र, तामाखानी क्षेत्र, ओखेनी लगायतका क्षेत्रलाई समेटेर एकीकृत पर्यटन सर्किटको रूपमा विकास गर्ने कार्यलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ । "WELCOME TO ROLPA" अभियानलाई कार्यक्रमका रूपमा सञ्चालन गरिनेछ । नगर क्षेत्र भित्रका धार्मिक, साँस्कृतिक तथा पौराणिक सम्पदाहरूको सूची निर्माण गरी संरक्षणको व्यवस्था गरिनेछ । स्थानीय उत्पादनलाई प्रवर्द्धन र विस्तार गर्ने नीति अंगिकार गरिनेछ ।

सम्मानित नगर सभाका सदस्यज्यूहरू ,

१८. अब म समाजिक विकास अन्तर्गत स्वास्थ्य, शिक्षा, खानेपानी तथा सरसफाई, युवा खेलकुद, लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण तर्फ आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ का लागि निर्धारण गरिएका नीति तथा कार्यक्रमहरू प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

१९. शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगारी र सामाजिक न्याय लगायतका संविधान प्रदत्त हकको सुनिश्चितताको लागि जनसाङ्ख्यिक वितरणको वस्तुगत अध्ययन गरी लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । लैङ्गिक उत्तरदायी शासकीय पद्धतिलाई नगरको कार्यक्रममा संस्थागत गरिनेछ ।

२०. महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव अन्त्य सम्बन्धी महासन्धि, बेइजिङ घोषणापत्र बालबालिकाको अधिकारसम्बन्धी अभिसन्धि तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिको अधिकारसम्बन्धी अभिसन्धिलाई स्थानीयकरण गरिने नेपाल सरकारको नीतिलाई व्यवहारिक बनाइनेछ । ज्येष्ठ नागरिकलाई सार्वजनिक सेवामा प्राथमिकता दिनुका साथै सहूलियतको प्रबन्ध गरिनेछ ।

२१. नगरबासीको स्वास्थ्यलाई ख्याल राख्दै नगरपालिकाको स्वास्थ्य संस्था व्यवस्थापन सूचना प्रणाली मार्फत नगर क्षेत्र भित्रका प्रमुख रोगहरूको पहिचान गरी उक्त रोगहरूबाट नगरबासीलाई सुरक्षित राख्न वडाहरूमा घुम्ती स्वास्थ्य शिविर संचालन गरिनेछ । नगरबासीको मागलाई मध्यनजर गरी सहरी स्वस्थ केन्द्रहरूको सेवामा विस्तार गरिनेछ । व्यवस्थित र आधुनिक खोप केन्द्रका रूपमा खोप केन्द्रहरूको विकास गरिनेछ । रोल्पा नगरपालिकालाई शून्य होम डेलीभरी पालिका बनाउन नगर भित्रका स्वास्थ्य संस्थाहरूमा प्रसूति भएका आमाहरूलाई दिदै आएको यातायात खर्च "उपमेयरसंग आमा कार्यक्रम" मार्फत रोल्पा अस्पताल तथा बाह्य अस्पतालहरूमा समेत विस्तार गरिनेछ । ग्रामिण भिडियो एक्स-रे कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ । किशोर किशोरीमैत्री पोषण मैत्री संस्था घोषणा तथा पूर्ण खोप सुनिश्चितता पालिका घोषणा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

२२. महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई नगर क्षेत्र सामुदायिक स्वास्थ्य सद्भावना दुतको रूपमा परिचालन गरिनेछ । महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूको सामाजिक सम्मानका लागि प्रत्येक महिना स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूको घरमा उहाँहरूको सेवा परिचय र उहाँहरूले प्रदान गर्नुहुने सेवाको सूची सहितको परिचयात्मक सेवा सूचिका तयार गरी जडान गरिनेछ । आफ्नो क्षेत्र भित्रका नगरबासीहरूलाई तौल मापन सेवा प्रदान गर्न प्रत्येक महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूलाई स्वचालित तौल मापन यन्त्र (Digital Weighing Machine) प्रदान गरिनेछ ।

२३. दिगो विकासका लक्ष्य २०१५-२०३० लाई मध्यनजर गर्दै मातृ तथा नवजात शिशुको मृत्युदर घटाउन सुरक्षित पूर्ण संस्थागत सुधार कार्यक्रमलाई अगाडी बढाइनेछ । सुनौला हजार दिने बालबालिकाहरूको पोषणमा कमी हुन नदिन पोषणयुक्त वस्तुको वितरण कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

२४. खानेपानीको सुविधा नपुगेका घर, विद्यालय, स्वास्थ्य चौकीहरूलाई प्राथमिकतामा राखि स्वच्छ तथा स्वस्थ खानेपानीको धारा जडान गरिनेछ । "एक घर एक धारा: सरकारको अभिभारा" भन्ने नारालाई सार्थक बनाउन नगरपालिकाको आन्तरिक स्रोत र संघीय तथा प्रदेश सरकारको स्रोत परिचालनका लागी समन्वय गरिनेछ । विकास साझेदार निकायहरूसँग समन्वय गरी WASH कार्यक्रमको विस्तार गरिने नीतिलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ ।

२५. प्रारम्भिक बालविकास कक्षा देखि सामुदायिक विद्यालयको गुणस्तर अभिवृद्धि गरी क्रमशः आधारभूत तथा माध्यमिक विद्यालयको नतिजा सुधार गर्न बालविकास कक्षाहरूलाई सिकाई मुलक बनाउनका लागि जनशक्ति, शिक्षण सिकाई क्रियाकलाप, शैक्षिक पूर्वाधार पक्षको सुधार गरिनेछ । सामुदायिक विद्यालयका शिक्षकहरूमा शिक्षक अनुशासन, पेशागत सदाचारिताको प्रवर्द्धन

गरिनेछ । विद्यार्थी, शिक्षक, अभिभावक समन्वय तथा सहकार्यका लागि **विद्यार्थी, शिक्षक, अभिभावक सचेतना तालिम** सञ्चालन गरिनेछ ।

२६. प्रारम्भिक, बाल विकास तथा शिक्षा कक्षालाई व्यवस्थित र सिकाईमूलक बनाईनुका साथै प्रारम्भिक बाल विकास तथा शिक्षाका शिक्षकहरूका लागि क्षमता विकास तालिम सञ्चालन गरिनेछ । सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयबीचको शैक्षिक गुणस्तरको दुरीलाई न्यूनीकरण गर्दै सबल शिक्षा प्रणाली स्थापित गरिनेछ । सामुदायिक विद्यालयहरूलाई सूचकका आधारमा कार्यसम्पादन स्तर निर्धारण गरी प्रोत्साहन अनुदान उपलब्ध गराइनेछ ।

२७. **"स्वउत्प्रेरित तथा दक्ष शिक्षक, गुणस्तरीय शिक्षा : समृद्ध र समुन्नत नगर हाम्रो इच्छा"** भन्ने आदर्श वाक्यका साथ सामुदायिक विद्यालय सुधार अभियान र शिक्षकको क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । बालबालिकाको शिक्षा पाउने मौलिक हक सुनिश्चित गर्दै वस्तुस्थिति अध्ययन वडा र विद्यालयको समन्वयमा विद्यार्थी संख्या कम भएका विद्यालयहरूलाई समायोजन र दरबन्दी मिलान गर्ने नीति अंगिकार गरिनेछ । नगरपालिकाले प्रदान गर्दै आएको प्राविधिक शिक्षा छात्रवृत्ति कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिदै यसलाई विस्तार गरिनेछ ।

२८. विद्यार्थीहरूलाई विद्यालयको शैद्धान्तिक शिक्षासँगै श्रम र उत्पादनसँग आवद्ध गर्न, श्रमप्रति सकारात्मक सोचको विकास गर्न र कृषि उत्पादनका नविनतम् प्रविधि बारे जानकारी दिन पेशा, व्यवसाय र प्रविधि अध्यापन हुने आधारभूत र मा.वि. तहका विद्यालयहरूलाई विद्यालय करेसावारी र बगैँचा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न व्यवस्था गरिनेछ । स्थानीय पाठ्यक्रम कक्षा १-८ लेखन र कक्षा १-८ को स्थानीय पाठ्यक्रममा आधारित पाठ्यपुस्तक नेपाली र मगर खाम भाषामा तयार गरी परीक्षण तथा कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।

२९. शहिद परिवार, वेपत्ता भएका नागरिकहरूको परिवार घाईते तथा अपाङ्ग र द्वन्द्व पिडितहरूको लागि विशेष कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । नगर भित्रका ग्रामिण तथा सहायक सडकहरूलाई सहिदहरूको सम्मान स्वरूप सहिदको नाममा नामाकरण गर्न प्राथमिकता दिने नीति लिइनेछ ।

३०. **"युवा सहितको गाउँ नगर समृद्धिको अर्को नाउँ"** भन्ने आदर्श वाक्यलाई आत्मसाथ गर्दै युवा उद्यमशिलता, रोजगारी, सीप विकास, नेतृत्व विकास, खेलकुद जस्ता विषयलाई युवाहरूको विकासको मार्गदर्शनको रूपमा अंगिकार गरिनेछ । युवाहरूमा रहेको सीप र सिर्जनालाई नगरपालिकाको समृद्धिसँग आवद्ध गर्न **नगरपालिका स्वरोजगार** कार्यक्रममा युवा संलग्नता सुनिश्चित गरिनेछ । खेलकुद, जनचेतना अभिवृद्धि, वातावरण संरक्षण, विपद व्यवस्थापन लगायतका क्षेत्रहरूमा समेत युवा परिचालन गरिनेछ ।

३१. सामाजिक सुरक्षा वितरणको कार्यलाई राष्ट्रिय परिचयपत्र सँग आवद्धता गरी बायोमेट्रिक प्रणालीबाट लाभग्राहीको पहिचान गरी व्यवस्थित गरिनेछ । व्यक्तिगत घटना दर्ताको विषयलाई Door to Door Policy अन्तर्गत घुम्ती सेवाको माध्यमबाट सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । अभिभावक विहिन, बेसाहारा र फरक क्षमता भएकाहरूलाई नगरपालिकाले अभिभावकत्वको महशुस गराउन विभिन्न लक्षित कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।

३२. माध्यमिक तह सम्म अध्ययन गर्ने नगर क्षेत्रभित्रका अनाथ, असहाय, विपन्न, दलित, सीमान्तकृत, अपाङ्ग, पिछडा वर्ग, शहिद परिवार, द्वन्द्व पीडित, न्यून आय भएका जस्ता वास्तविक लक्षित वर्गलाई छात्रवृत्तिको सुविधाभित्र समावेश गरिनेछ । नगरको लोकप्रिय **प्राविधिक छात्रवृत्ति कार्यक्रम** अन्तर्गत नगरका विद्यार्थीहरूलाई प्रदान गरिने छात्रवृत्ति कार्यक्रमको दायरा बढाईने छ । MBBS तर्फ १ जनालाई छात्रवृत्ति प्रदान गर्ने कार्यक्रम लाई समेत निरन्तरता दिइनेछ ।

३३. लागु पदार्थ दुर्व्यवहारी, साइबर अपराध (Cyber Crime), लैंगिक हिंसा र बाल विवाहबाट बालबालिकामा हुने सम्भावित जोखिम न्यूनीकरण गर्न विद्यालय तथा समुदाय स्तरबाट नै सचेतना कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । लैङ्गिक रूपमा हुने हिंसा न्यूनीकरण तथा आत्मरक्षाको लागि **किशोरी आत्मरक्षाका लागि कार्यक्रम** संचालन गरिनेछ । समाजमा बढ्दै गएको आत्महत्याको जोखिम र लागु पदार्थको दुर्व्यवहारीबाट युवालाई सुरक्षित राख्न विभिन्न विद्यालयहरूमा जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न विभिन्न निकायहरूसँग समन्वय तथा सहकार्य गरिनेछ ।

३४. स्थानीय भाषाको संरक्षण, सम्बर्द्धन गर्न आगामी आ.व देखि स्थानीय भाषाहरू पाठ्यक्रममा समावेश गरिनेछ । सिर्जनशील शुक्रबारको अवधारणा अनुरूप नगर क्षेत्रभित्रका सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयहरूमा प्रत्येक शुक्रबार पाठ्यपुस्तक रहित सृजनात्मक कक्षा संचालन गर्न निर्देशित गरिनेछ । उक्त दिन कला, योगा, साहित्य, संगीत खेलकुद लगायतका सृजनात्मक र व्यवहारिक शिक्षा प्रदान गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।

३५. नगर क्षेत्रभित्रका खेल मैदानहरूको प्राथमिकताको आधारमा स्तरोन्नति र विकास गरिनेछ । राष्ट्रपति रनिंग शिल्ड खेलकुद प्रतियोगिता र शहिद स्मृति कप लगायतका खेलकुद प्रतियोगिता आयोजना तथा सञ्चालनको कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ । प्रदेशस्तरीय, राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय खेलकुद प्रतियोगितामा अब्बल हुने नगरका खेलाडीहरूलाई सम्मान पत्र र नगद पुरस्कार सहित सम्मान गरिनेछ ।

३६. विद्यालय सुधार अभियान सञ्चालनका लागि संघीय सरकारको सामुदायिक विद्यालय सुधार दशकका नीति, कार्यक्रम र कार्ययोजना तथा प्रदेश सरकारका शैक्षिक सुधारका कार्यक्रमसंग समन्वय तथा सहकार्य गरिनेछ । शिक्षा क्षेत्र सुधारको महत्वपूर्ण कडीको रूपमा रहने विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई अन्तर स्थानीय तह अनुभव आदान प्रदान, शैक्षिक योजना तयारी र कार्यान्वयन लगायतका क्षेत्रमा क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।

३७. गरीब, विपन्न, द्वन्द्वपीडित, शहिद परिवारलगायतका लक्षित समूहका बालबालिकाहरुलाई आगामी वर्षमा विद्यालय भर्ना गरी अनिवार्य आधारभूत शिक्षाको प्रत्याभूत गरिनेछ । विद्यालयहरुमा सम्पर्क अधिकारी तथा सूचना अधिकारी तोकेर सूचना आदान प्रदान गर्ने व्यवस्था गरिनेछ । कार्य सम्पादन एवं सिकाई क्षमताका आधारमा नगर भित्रका शिक्षकलाई पुरस्कृत गरिनेछ ।

३८. नगर शिक्षा समितिलाई क्रियाशील बनाई विद्यार्थी संख्याको आधारमा विद्यालयहरुको शिक्षक दरबन्दी मिलान र सरुवाको मापदण्ड तयार गरी शिक्षक दरबन्दी अनुपात समतामूलक रूपमा व्यवस्थापन गरिनेछ । विद्यार्थी संख्या ज्यादै न्यून भएका विद्यालयहरुलाई मर्ज गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ । साथै विद्यालयहरुलाई दिईदै आएको शैक्षिक अनुदानलाई निरन्तरता दिईनेछ ।

३९. स्थानीय तहमा नेतृत्व विकास गर्न तथा सीमान्तीकृतहरुलाई विकासको मूल प्रवाहमा ल्याउन महिला, दलित, अपाङ्ग, ज्येष्ठ नागरिक, धार्मिक समुदाय, आदिवासी जनजाति, बालबालिका, एकल महिला लगायतका वर्ग, क्षेत्र र समुदायहरुको क्षमता विकास, आयआर्जन, सशक्तिकरण, अधिकार संरक्षणको आवश्यक व्यवस्था मिलाइने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

४०. नगरभित्रका विभिन्न जातजाति तथा समुदायको कला तथा संस्कृतिको संरक्षण र सम्बर्द्धन गरिनेछ । दलित समुदायको क्षमता विकास गरी सुधार सहितको परम्परागत पेशाको लागि अनुदानमा पेशागत सामग्री वितरण गरिनेछ ।

४१. नगर क्षेत्रभित्र मनाइने विभिन्न धार्मिक तथा सांस्कृतिक चाड, पर्व, जात्रा, मेला तथा उत्सवहरुको जगेर्ना गर्न आवश्यक कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ । साथै विभिन्न जातजाति, भाषा, लिङ्ग, सम्प्रदायहरुको उत्थान तथा विकासका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ । स्थानीय कला र संस्कृतिलाई स्थानीय उत्पादनसंग जोडी स्वरोजगार कार्यक्रम मार्फत आर्थिक उपार्जन गर्ने माध्यमको रूपमा विकास गरिनेछ ।

४२. गैर सरकारी संस्थाहरुलाई विकास साझेदारको रूपमा स्वीकार गर्दै उनीहरुलाई नगर क्षेत्र भित्रको सन्तुलित विकास र मानव विकासका क्षेत्रहरुमा व्यवस्थित परिचालन गरिनेछ । गरिबी निवारण कोष आमा समूह महिला समूह वन उपभोक्ता समूहको आर्थिक अनुगमन गरी स्थानीय तहमा अनिवार्य प्रतिवेदन पेश गर्न प्रेरित गरिनेछ ।

४३. "विभेद मुक्त नगर: समतायुक्त नगर" निर्माणको लागि नगरस्तरीय रणनीति निर्माण गरी रणनीति बमोजिम उत्थान, विकास र जागरणका कार्यहरु संचालन गरिनेछ । छुवाछुत, सामाजिक कुरीति, अन्धविश्वास, लैंगिक विभेद र हिंसाका घटनाहरु न्यूनीकरणका लागि टोल विकास संस्था मार्फत सामाजिक परिचालनका कार्यहरु संचालन गरिनेछ ।

४४. बढ्दो शहरीकरण संगै पानीको अभाव कम हुन नदिन खानेपानीको दीर्घकालीन रणनीति र योजना निर्माण गरिनेछ । नगर क्षेत्रका खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रको अनुगमन गरि स्वच्छ सफा र गुणस्तरीय खानेपानी आपूर्तिको प्रत्याभूति गरिनेछ ।

४५. खानेपानीको गुणस्तर परीक्षण गर्नको लागि नगरपालिकाको खानेपानी गुणस्तर परीक्षण प्रयोगशाला (WATER TESTING LAB) थप व्यवस्थित बनाई संचालन गरिनेछ । विभिन्न साझेदार संस्थाहरु संगको समन्वयमा दिशाजन्य लेदो व्यवस्थापन कार्यको सुरुवात गरिनेछ । नगरभित्र अव्यवस्थित रूपमा फोहोर विसर्जन गर्ने, चर्पिको ढल नालामा मिसाउने तथा पानी पर्ने समयमा सेफ्टी ट्याङ्की खोलेर बजार दुर्गन्धित गर्ने कार्यलाई निरुत्साहन गर्न दण्ड जरिवानाको व्यवस्था गरिनेछ ।

सम्मानित नगर सभाका सदस्यज्यूहरु,

४६. अब म पूर्वाधार विकास अन्तर्गत आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ का लागि निर्धारण गरिएका नीति तथा कार्यक्रमहरु प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

४७. नगर क्षेत्रका प्रत्येक वडाका सडक, सिंचाइ, खानेपानी र फोहोरमैला व्यवस्थापन लगायत पूर्वाधार विकास सम्बन्धी कार्यहरुलाई सम्भाव्यता अध्ययन गरी आयोजना बैंक निर्माण गर्ने प्रक्रियालाई अघि बढाईनेछ । नगरका दश वटै वडाका केन्द्रसम्म वर्षैभरी मोटर बाटो सञ्चालनमा रहने व्यवस्था गरिनेछ । बिग्रे भत्केका सडकको मर्मत सम्भार गर्नुका साथै कच्ची तथा ग्राभेल सडकको स्तरोन्नती गरी थप सरल, सहज र बाह्रै महिना मोटर चल्ने प्रत्याभूत गरिनेछ । अन्तिम चरणमा रहेको नगर सडक गुरुयोजना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ । नगर क्षेत्रभित्र निर्माण हुने सार्वजनिक भवनहरुको एकरूपताको लागि मापदण्ड बनाई विकास गरिनेछ ।

४८. नगरका वडाहरुबाट पेश हुने योजनाको लागि बजेटको सिमामा वृद्धि गरिनेछ । संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, रोल्पा नगरपालिका र विभिन्न दातृ निकायबाट आयोजना सुरुभई पूर्ण कार्यान्वयन नभएका एव विभिन्न कारणवश अलपत्र अवस्थामा रहेका अधुरा योजनाहरुको कार्यान्वयन तथा पूर्णतालाई प्राथमिकतामा राखिनेछ ।

४९. रोल्पा नगरपालिकाको प्रशासनिक भवन निर्माण कार्य सम्पन्न भई सेवा प्रवाह सुचारु भएको अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै वडा नं. ९ र १० का नगरवासीलाई नगरपालिकासम्म सहज पहुँचका लागि प्रशासकीय भवनमुनी देखि हामा/धवाडबाट आउने बाटोसम्म सडकको नयाँ ट्र्याक खोल्ने कार्य अगाडी बढाइनेछ ।

५०. नगर क्षेत्र भित्रका भौतिक पूर्वाधारको अवस्था कमजोर भएका आधारभूत तथा माध्यमिक विद्यालयहरूको भौतिक पूर्वाधार विकासका लागि रोल्पा नगरपालिकाको प्राथमिक योजनामा समावेश गरी यो वर्ष कम्तिमा ३ वटा विद्यालयको भौतिक पूर्वाधार निर्माण गरिनेछ । सामुदायिक क्याम्पसहरूको शैक्षिक गुणस्तर र पूर्वाधार सुधारका कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।

५१. मट्टितेल, डिजेल, पेट्रोल, एल.पी. ग्यासको खपत कम गरी मुलुकको चुलिँदो व्यापार घाटालाई कम गर्न, वातावरण प्रदूषण न्यूनीकरण गर्न र देशभित्र उत्पादित बिजुलीको स्थानीय खपत बढाई आत्मनिर्भर अर्थतन्त्र निर्माण गर्न नगरपालिका क्षेत्र भित्रको सडक अन्तर्गत उपयुक्त स्थानहरूमा विद्युतीय सवारी चार्ज गर्नको लागि चार्जिङ्ग स्टेशन स्थापना गर्न सहजिकरण गरिनेछ । नगरपालिकाको केन्द्र लिवाङ बजारको सडक क्षेत्रमा जडान गरिएका स्ट्रिट लाइटलाई व्यवस्थित र दिगो बनाईनेछ । नगर क्षेत्रभित्र रहेका बिद्युतका पुराना पोलहरू व्यवस्थापन गर्न र बिद्युत सम्बन्धी समस्या समाधान गर्न नेपाल विद्युत प्राधिकरण संग आवश्यक पहल तथा समन्वय गरिनेछ ।

५२. रोल्पा नगरपालिकाको वडा नं. ६ मा रहेको **डर्कवाङ जलाशय आयोजनालाई** पर्यटन प्रवर्द्धन केन्द्रको रूपमा समेत विकास गरिनेछ । डर्कवाङ जलाशयलाई बहुउद्देश्य प्रयोजनका लागि विकास र विस्तार गर्न संघीय र प्रदेश सरकारसंग आवश्यक समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।

५३. सवारी चाप बढी हुने नगरका प्रमुख स्थानहरूमा स्मार्ट पार्किङको व्यवस्था क्रमशः कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ । यात्रु सुरक्षा, ट्राफिक नियमको पालना तथा शहरी सौन्दर्य अभिवृद्धि गर्ने योजना कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ । बढी दुर्घटना हुने सडकका घुम्तिहरूमा रिफ्लेक्टिभ मिरर (Reflective Mirror) जडान गर्न संघीय र प्रदेश सरकारसंग अनुरोध गरिनेछ ।

५४. नगरपालिकाले संचालन गर्ने कार्यक्रमहरू एकीकृत रूपमा संचालन गर्न, विभिन्न कार्यक्रमहरूमा सभाहल व्यवस्थापनमा वर्षेनी हुने खर्चलाई कटौती गर्न तथा जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको समय व्यवस्थापन गर्नको लागि नगर कार्यपालिकाको कार्यालय परिसर भित्र निर्माण भएको बहुउद्देश्यीय सभा हललाई बहुउद्देश्यीय उपयोगमा ल्याईनेछ । साझेदार निकाय तथा गैरसरकारी संस्थाहरूको कार्यक्रम समेत उक्त हलमा सञ्चालन गर्न सहजिकरण गरिनेछ ।

५५. नगरका वडाहरूमा सिँचाई सम्भाव्यता अध्ययन गरी उपयुक्त स्थानमा सिँचाई सुविधाको विस्तार गरिनेछ । स्थानीय सिमसार क्षेत्र, पानीका मूहान, पोखरी तलाउ र सिँचाई कुलो संरक्षणको कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ । नगर क्षेत्रको उपयुक्त भौगोलिक स्थानहरू अध्ययन गरी रिचार्ज पोखरीहरूको निर्माण कार्य अगाडी बढाईनेछ । एक वडा एक पोखरी संरक्षणको कार्यलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ । पोखरी तथा सिमसार क्षेत्र संरक्षणका कार्यमा स्थानीय समुदाय र टोल विकास संस्थालाई सक्रिय बनाउने नीति अंगिकार गरिनेछ । नगर क्षेत्र भित्र सिँचाईलाई व्यवस्थित गर्न थोपा सिँचाई, पोखरी सिँचाई, पाईप सिँचाई तथा नदीको पहुँच क्षेत्रमा कुलो सिँचाईको व्यवस्था गरिनेछ ।

५६. नगरबाट हुने भौतिक पूर्वाधार निर्माणको अनुगमन कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन भौगोलिक अवस्था अनुसार जुनसुकै स्थानमा पुगि फर्कन सक्ने अवस्था कायम राख्न र नयाँ निर्माण हुने आयोजनाहरूको स्थलगत अनुगमनलाई सहज बनाउन उपयुक्त सवारी साधनको व्यवस्था गरिनेछ । समयमै योजना सम्झौता गरी सम्पन्न गर्ने कार्यका लागि कार्य तालिका बनाई अगाडी बढ्ने नीति अंगिकार गरिनेछ ।

५७. नगर उप-प्रमुखको नेतृत्वमा रहेको योजना अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समितिलाई योजना कार्यान्वयनको विभिन्न चरणमा प्रत्यक्ष रूपमा आयोजनास्थलमा पुगि चुस्त, पारदर्शी र प्रभावकारी रूपमा योजना/आयोजना अनुगमन गर्ने व्यवस्था गरिनेछ । निर्माण व्यवसायिको ढिलासुस्तीको कारण नगरपालिकालाई हुने क्षती कम गर्न सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालयसंग आवश्यक समन्वय र सहकार्य गरी निर्माण व्यवसायी र आपूर्तिकर्ताहरूलाई जिम्मेवार र जवाफदेही बनाउने नीतिगत व्यवस्था गरिनेछ ।

५८. नगरको ग्रामिण र सहरी क्षेत्रको दिगो र सन्तुलित विकासको लागि नगरपालिकाका योजनाहरूलाई सहरी विकास लक्षित योजना र ग्रामिण विकास लक्षित योजनामा वर्गिकरण गरी अगाडी बढाईनेछ ।

५९. नगरपालिका र अन्तर्गतका निकायहरूको निर्माणाधीन र आगामी दिनमा निर्माण हुने भवनहरूमा बालमैत्री तथा अपाङ्गमैत्री शौचालय निर्माण गरिनेछ ।

६०. हालसम्म विद्युत सुविधा नपुगेका गाउँ, टोल र घरमा बिजुली बत्ती पुग्ने गरी संघीय तथा प्रदेश सरकारसंग समन्वय र सहकार्य गर्ने विशेष पहल गरिनेछ । आगामी आर्थिक वर्षमा उचित नयाँ ल्याण्डफिल साईटको अध्ययन तथा अनुसन्धान गरी थप व्यवस्थित गरिनेछ ।

६१. नगरभित्रको सडक कालोपत्रे /ढलान RCC गर्दा सडकका प्रारम्भिक संरचनाहरू तयार गरी मात्र कालोपत्रे वा ढलान RCC गर्ने नीतिलाई अवलम्बन गरिनेछ । पूर्वाधार निर्माण गर्दा विभिन्न निकायहरू (जस्तै: विद्युत प्राधिकरण, खानेपानी, टेलिकम आदी) बीच आपसी समन्वय र सहकार्य गरिनेछ । माडिचौरमा अगाडी बढाइएको घनाबस्ती कार्यक्रमलाई एकीकृत पूर्वाधार विकास सहित "स्मार्ट भिलेज" बनाउनका लागि प्रदेश तथा संघीय सरकार समक्ष पहल तथा सहकार्य गरिनेछ ।

६२. सडक क्षेत्रमा पर्ने भूभाग व्यक्तिको नामबाट कट्टा गरी सडक क्षेत्र विस्तार कार्यलाई सहज बनाउन संघीय सरकार मातहतका नापी कार्यालय र मालपोत कार्यालयसंग आवश्यक समन्वय र सहकार्य गरी क्रमशः कार्यान्वयन गरिनेछ ।

सम्मानित नगर सभाका सदस्यज्यूहरू ,

६३. अब म वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन तर्फ आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ का लागि निर्धारण गरिएका नीति तथा कार्यक्रमहरू प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

६४. वन क्षेत्रलाई समृद्धिको आधारको रूपमा विकास गरी वनबाट आमदानी, रोजगारी सृजना र जीवनस्तर उकास्न जडिबुटी र जैविक विविधताको संरक्षण र संवर्द्धन गरिनेछ । सफा सुन्दर र हरियाली नगरपालिका निर्माणका लागि हरित सडक, खोला खोल्सामा वृक्षारोपण, बाँस रोपण, रुख तथा बाँसद्वारा भू-क्षय संरक्षणको कार्य अगाडी बढाइनेछ ।

६५. नगर क्षेत्र भित्रको नाङ्गो डाँडा तथा भिर पाखाहरूमा टिमुर, चिउरी लगायत जडिबुटीहरूको वृक्षारोपण गरी "जडिबुटीको घर: हरित नगर" स्थापना गरिनेछ ।

६६. "शहिदको सम्मान, वृक्षारोपण हाम्रो अभियान" भन्ने मूल नारा सहित हरेक शहिदको नाममा एक रुख रोपिने, वन संरक्षण, सामुदायिक वनहरूको प्रवर्द्धन गरिनेछ । साथै नगरपालिकाले संचालत गर्दै आईरहेको हरियाली प्रवर्द्धन तथा नगर सरसफाई अभियानलाई थप विस्तार तथा व्यवस्थित गर्दै नगर तथा राष्ट्रिय जीवनका विभिन्न विधामा योगदान पुर्याउने महानुभावहरूलाई वृक्षारोपण कार्यमा सहभागी गराई "Greenery Rolpa Municipality" को स्थापना गरिनेछ ।

६७. नगर क्षेत्र भित्र रहेका सम्पूर्ण नदिजन्य पदार्थहरूको उत्खनन् वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन तथा विस्तृत अध्ययन प्रतिवेदनको आधारमा गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

६८. कृषि वन प्रणालीलाई व्यवहारिक रूपमा अगाडी बढाइनेछ । वन ऐन २०७६ मा व्यवस्था भए अनुसार निजी वन दर्ता तथा प्रमाणपत्र वितरण प्रकृयालाई समेत व्यवहारमा कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ । यस कार्यको लागि डिभिजन वन कार्यालय र सब-डिभिजन वन कार्यालयहरू संग समन्वय तथा सहाकार्य गरिनेछ ।

६९. नदी तथा खोलाहरूमा विषादी तथा विष्फोटक पदार्थ र करेन्ट प्रयोग गरी जलचरहरूको अस्तित्व समाप्त गर्ने गतिविधिहरूलाई पूर्ण रूपमा निस्तेज गरिनेछ । नगर प्रहरी इकाईलाई समय समयमा नदी क्षेत्रमा गस्तीका रूपमा परिचालन गरिनेछ ।

७०. वातावरणमैत्री स्थानीय शासन प्रारूप बमोजिम नगरपालिकाको आफ्नै वातावरणमैत्री स्थानीय शासन निर्देशिका तयार गरी प्रदेश तथा संघीय सरकारसंग समन्वयमा कार्यान्वयन प्रकृया अगाडि बढाइनेछ । टोल विकास संस्था तथा अन्य सरोकारवालाहरू लाई वातावरणमैत्री स्थानीय शासन प्रारूपका सूचकहरू अभिमुखीकरण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

७१. विपद् व्यवस्थापनको रणनीतिक योजना तयार गरी नगरस्तरीय आपतकालीन कार्य संचालन केन्द्रलाई व्यवस्थित गर्दै उक्त केन्द्रमा विपद् व्यवस्थापनका लागि आवश्यक सामग्रीहरूको खरिद गरी व्यवस्थापन गरिनेछ । विपद प्रतिकार्यलाई यथासिघ्र हुने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

७२. विपद् व्यवस्थापन कार्यमा स्वयंसेवकको रूपमा कार्य गर्न इच्छुक प्रत्येक वडाका ५/५ जना स्वयंसेवकलाई विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी आधारभूत तालिम प्रदान गरी विपद् व्यवस्थापन (Task Force) टास्क फोर्सको रूपमा परिचालन गरिनेछ । विपद् व्यवस्थापनको क्षेत्रमा खट्ने नगर प्रहरीहरूको लागि तालिम तथा यथोचित सुरक्षा उपकरणहरूको व्यवस्था गरिनेछ ।

७३. नगरपालिकामा देखिने विपदका सम्भावित जोखिमहरू बाढि, पहिरो, भू-क्षय, चट्याङ, आगलागी जस्ता घटनाहरूबाट जोगिन र यस्ता किसिमका विपदको प्रतिकार्यका लागि आवश्यक नीतिगत/संरचनागत तथा जनशक्तिको तत्काल व्यवस्था गर्ने अवस्था शिर्जना गरिनेछ ।

७४. समुदायमा फोहोरमैला व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षणका बारेमा सचेतना प्रवाह गर्ने कार्यका लागि नगर तथा वडा बाल संजाल, बाल क्लबहरू, युवा सञ्जाललाई परिचालन गरिनेछ । टोल विकास संस्थालाई वातावरण संरक्षण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापनको मुख्य अभिकर्ताको रूपमा विकास गरिनेछ ।

७५. वातावरणीय सन्तुलन कायम गर्न टेवा पुर्याउने गरी सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयलाई निःशुल्क रूपमा बिरुवा वितरण गरी वृक्षारोपण र संरक्षणको व्यवस्था मिलाइने छ । विद्यालयहरूलाई बिरुवा उत्पादनका लागि विद्यालय परिशरमा नर्शरी स्थापना गरी सञ्चालन गर्ने प्रेरित गरिनेछ ।

सम्मानित नगर सभाका सदस्यज्यूहरू,

७६. अब म सुशासन तथा संस्थागत क्षमता विकास र सेवा प्रवाह तर्फ आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ का लागि निर्धारण गरिएका नीति तथा कार्यक्रमहरू प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

७७. नगरको सेवा प्रवाहलाई चुस्त दुरुस्त एवं पारदर्शी बनाउनका लागि सूचना प्रविधि तथा विद्युतिय उपकरणहरूको प्रयोगबाट सेवा प्रवाह गर्ने नीति अंगिकार गरिनेछ । सार्वजनिक सेवालाई मुहार रहित, कागज रहित, सम्पर्क रहित र नगद रहित बनाउन उपलब्ध स्रोत साधनको प्रभावकारी र मितव्ययी परिचालन गरिनेछ ।

७८. कर्मचारीलाई कार्यसम्पादनका आधारमा दण्ड पुरस्कार गर्ने नीति अंगिकार गरिनेछ । उत्कृष्ट करदाता, कर्मचारी तथा साझेदार निकायलाई पुरस्कृत गरिनेछ । नगरपालिकाका कर्मचारीहरूको कार्यसम्पादनलाई नतिजासंग जोड्न र कार्यसम्पादन सूचकमा आधारित कार्यसम्पादन नतिजाको आधारमा उनीहरूको उत्प्रेरणा र संगठनको उत्पादकत्व अभिवृद्धिको लागि कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन प्रणाली लागू गरिनेछ । जसका लागि 3T (Task Tracking Tool) प्रणालीको विकास तथा कार्यान्वयन गरिनेछ ।

७९. नगरको सेवा प्रवाहको बारेमा सेवाग्राहीको सन्तुष्टी मापन गर्नका लागि Citizen Exit Pool को व्यवस्था गरि सन्तुष्टि मापन र सुझाव तथा गुणासोको सम्बोधन गर्ने प्रणालीको विकास गरिनेछ ।

८०. "हामिले तिरैको कर हाम्रै विकासका लागि" भन्ने आदर्श वाक्यलाई अंगिकार गरी नागरिकमा कर तिर्ने र नगरको विकासमा सहभागी हुने बाणीको विकास गर्न राजश्व तथा शुल्क अभिमूखिकरण र दरदाता शिक्षा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । कर दिवसका अवसरमा सबैभन्दा बढी कर तिर्ने करदाताको सम्मान गर्न आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।

८१. नगरका प्राविधिक तर्फका (इन्जिनियरिङ सेवा) का कर्मचारीलाई दिईदै आएको अतिरिक्त सुविधा इन्सेन्टिभलाई परिमार्जन गरी कार्य सम्पादनका आधारमा प्रोत्साहन दिइने व्यवस्था गरिने छ । उक्त कार्यका लागि नगर तथा वडा कार्यालयहरूमा ई-हाजिरी राखी हाजिरी समयको अभिलेख राखिने र प्रत्येक महिना कति योजना/आयोजनामा कति समय खर्च गरेको प्रतिवेदन र आयोजनाको पेश भएको कार्य प्रगति विवरणको आधारमा मात्र प्रोत्साहन रकम उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिनेछ ।

८२. उपभोक्ता समितिको खर्च मितव्ययिता र सेवाग्राहीहरूको सहजताको लागि वडा कार्यालयहरूबाट कार्यान्वयन हुने योजनाहरूको वडा कार्यालयहरूमा नै गई योजना समझौता गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।

८३. "ढिलो न्याय दिनु भनेको न्याय नदिनु सरह हो" भन्ने कथनलाई आत्मसाथ गर्दै न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्र भित्रका विवादहरूमा आपसी मेलमिलाप र समझदारीको माध्यमबाट समयमै विवादको समाधान गरीनेछ । न्यायिक समितिलाई थप व्यवस्थित र परिष्कृत गरिनेछ । अधिकार क्षेत्र भन्दा बाहिर रहेका विषयमा सम्बन्धित न्यायिक निकाय (अदालत) मा जान सिफारिस गरिनेछ, न्यायीक समितिबाट न्याय सम्पादन तथा मेलमिलापका विषय सम्बन्धमा वडाहरूमा अभिमूखिकरण गरी नगरबासीमा सचेतना अभिवृद्धि गरिनेछ । न्यायिक समिति तथा मेलमिलापकर्ताको क्षमता अभिवृद्धिका लागि अवलोकन भ्रमण समेत आयोजना गरिनेछ ।

८४. घरेलु तथा महिला हिंसामा परेका, आर्थिक अवस्था कमजोर भएका पिडितलाई नगरबाट अवस्था हेरी आर्थिक सहयोग गर्न मनासिव देखेमा नियमानुसार सोको समेत व्यवस्था गरिनेछ । प्रत्येक वडा कार्यालयहरूमा डिजिटल नागरिक वडापत्रको व्यवस्था गरी वडा कार्यालयले प्रवाह गर्ने सेवाको बारेमा नागरिकले सहजै जानकारी पाउने व्यवस्था गरिनेछ ।

८५. नगर प्रमुख नवप्रवर्तन प्रोत्साहन कार्यक्रम संचालन गरि नगर क्षेत्रभित्रका युवा तथा विद्यार्थीहरू द्वारा संचालित नवप्रवर्तनका क्रियाकलापहरूलाई सहयोग गरिनेछ ।

८६. नगरपालिकाको सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी तथा जनमुखी बनाउन सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक परीक्षणलाई निरन्तरता दिइनेछ । संगठनलाई संगठन एवं सर्वेक्षण (O & M) गरी चुस्त र ठिक आकार (Right size)को बनाइनेछ ।

८७. नगर क्षेत्रमा हुनसक्ने कालोबजारी, ठगी तथा मिलेमतोलाई नियन्त्रण गर्न एवं म्याद गुज्रेका र अखाद्य बस्तुको विक्री वितरणलाई नियन्त्रण गर्न समय समयमा बजार क्षेत्र अनुगमनको कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । नगर क्षेत्रभित्र कुनैपनि संघ, संस्था, समुदाय र व्यक्तिहरूले कुनैपनि प्रकारको कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा नगर वा वडा कार्यालयको अनुमति लिएर मात्र गर्न सक्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

८८. सार्वजनिक खर्चलाई उत्पादनमूलक बनाउन आन्तरिक नियन्त्रण सम्बन्धी मापदण्ड बनाई लागू गरिनेछ । मध्यमकालीन खर्च संरचना बनाई आवधिक योजनालाई बजेटसंग र बजेटलाज कार्यक्रमसंग आवद्ध गराउन आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।

८९. नगरका निर्णय प्रक्रियाहरू थप सरल, सहज पारदर्शी बनाइने नीति अंगिकार गरिनेछ । तोकिएकै समयमा काम शुरू गरी सेवा प्रवाह गर्ने व्यवस्था मिलाउन नागरिक वडापत्रको पूर्ण पालना गरिनेछ ।

९०. भ्रष्टाचारजन्य क्रियाकलाप प्रति शुन्य सहनशीलताको नीति अवलम्बन गर्दै भ्रष्टाचारजन्य क्रियाकलाप न्यूनीकरणका लागि नगरपालिकाका नीति तथा कानूनहरूको व्यापक प्रचार प्रसार, कार्यविधि सरलीकरण, व्यवस्थित नागरिक सहायता कक्षको स्थापना, प्रभावकारी गुनासो सुनुवाई संयन्त्रको व्यवस्था, हटलाइन सेवाको बैज्ञानिक व्यवस्थापन, सूचनाहरूको पारदर्शिता र जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरूको जवाफदेहिता अभिवृद्धि गरिनेछ ।

९१. रोल्पा नगरपालिकाको सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख सार्वजनिक गर्ने र त्यसको उचित उपयोग संरक्षण तथा संवर्द्धन गर्ने नीति कार्यान्वयन गरिनेछ । नगर प्रमुख र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, नगर प्रमुख र वडा अध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र शाखा प्रमुख तथा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र वडा सचिव बीच कार्यसम्पादन करार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।

१२. आगामि आर्थिक वर्षमा रोल्पा नगरपालिकाको सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई समय सापेक्ष सुधार गरी अन्तर्राष्ट्रिय गुणस्तर मापदण्डको (ISO Certified) बनाउने प्रयत्न गरिनेछ । कृषि, पशु सेवा, स्वास्थ्य तथा पञ्जीकरण लगायतका सेवालाई घुम्ती सेवा मार्फत सेवा प्रवाह विस्तार गरिनेछ । Door to Door, Mobile service सेवा प्रवाह नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

१३. महालेखापरीक्षकले हालसम्म औल्याएका बेरुजुलाई कम गर्ने कार्यमा जोड दिइनेछ । शून्य बेरुजुको मान्यतालाई आत्मसाथ गरी सेवा प्रवाह गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ । वित्तीय अनुशासन र सार्वजनिक जवाफदेहिता कायम गर्न र सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउनका लागि यस सम्बन्धी आवश्यक कानून, नियम, कार्यविधि, निर्देशिका र मापदण्ड तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । यस कार्यका लागि साझेदार निकाय संग आवश्यक समन्वय गरिनेछ ।

१४. योजना कार्यान्वयनमा सहजताका लागि उपभोक्ता समिति मार्फत संचालन हुने योजनाहरूको लागत अनुमान र कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन नेपाली भाषामा तयार गर्ने कार्यको सुरुवात गरिनेछ । सार्वजनिक खरिदका कार्यहरूलाई पारदर्शी र प्रभावकारी बनाउन e-bid बाट बस्तु, सेवा, तथा परामर्श खरिद गर्ने नीति पूर्णतया कार्यान्वयन गरिनेछ ।

१५. रोल्पा नगरपालिकाको क्षमता विकास योजनाले लक्ष्य गरे अनुरूप सरकारी तथा गैर सरकारी तालिम प्रदायक संस्थाहरूसंग समन्वय तथा साझेदारी गरी जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि विभिन्न क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।

१६. वार्षिक विकास योजनालाई स्थानीयकृत दिगो विकासका लक्ष्यहरूसंग तादाम्य हुने गरी निर्माण गरिनेछ । विकास योजनाहरूको वातावरणीय प्रभाव, गरिबी निवारण, लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण/लैंगिक उत्तरदायी परिक्षण (GESI/ GRB Audit) गरि कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।

१७. नगरपालिकाको एकल अधिकार क्षेत्रभित्र पर्ने अधिकारका विषयहरूको कार्यान्वयनका लागि नगरपालिकाले निर्माण गर्नुपर्ने कानूनहरू तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । नगरपालिकाको कृषि एम्बुलेन्स लगायत सवारी साधनहरूको कार्यविधि तयार गरी भाडामा लगाउने कार्यलाई व्यवस्थित गरिनेछ ।

१८. नगर सभा र नगर कार्यपालिकाका विषयगत समितिहरूको क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ । सार्वजनिक लेखा समिति गठन गरी महालेखापरीक्षकको कार्यालयबाट नगरपालिकाको नाममा कायम भएका बेरुजुहरूको संपरीक्षण तथा फछ्यौट गर्ने कार्यमा कार्यतालिका बनाई परिचालन गरिनेछ । सार्वजनिक खर्चको प्रभावकारीतामा जोड दिदै आर्थिक क्रियाकलाप संचालन गर्दा विनियोजन कुशलता, खर्चमा दक्षता र आर्थिक अनुशासनको मान्यतालाई अवलम्बन गरिनेछ ।

१९. सभ्य तथा सु-संस्कृत नगरपालिका निर्माणको लागि घरेलु मदिरा, धुम्रपान, मद्यपान तथा लागुपदार्थको प्रयोगलाई नियन्त्रण गर्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ । युवा तथा किशोर अवस्थामा गलत बाटो रोज्न सक्ने कुरालाई ध्यानमा राखि किशोर किशोरीको अभिमुखिकरण गरिनेछ ।

सम्मनित नगर सभाका सदस्यज्यूहरू,

१००. "रोल्पा नगर सुशासन र समृद्धिको आधार: कृषि, शिक्षा, पर्यटन र पूर्वाधार"को लक्ष्य रहेको रोल्पा नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को यस नीति तथा कार्यक्रमले राज्यका निर्देशक सिद्धान्त, नीति तथा दायित्वको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्दै जनताको सुशासन, सामाजिक न्याय र समृद्धिको आकाङ्क्षालाई आत्मसाथ गरेको छ । उच्च, दिगो र समावेशी आर्थिक वृद्धिमा योगदान गर्ने क्षेत्रमा लगानी वृद्धि गरी सबल र आत्मनिर्भर अर्थतन्त्र निर्माण गर्न यस नीति तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयनबाट नगरबासीको सुरक्षा, सामाजिक संरक्षण शिक्षा स्वास्थ्य जस्ता सेवा सहज रूपमा उपलब्ध भई सामाजिक न्याय कायम गर्न मद्दत गर्नेछ । यसबाट नागरिकको जीवनस्तरमा गुणात्मक सुधार आई जनताको विकास र सुशासनप्रतिको उच्च अपेक्षालाई सम्बोधन गर्दै नगरलाई समृद्ध बनाउन सहयोग पुग्नेछ ।

१०१. नेपाली जनताको ठूलो त्याग, सङ्घर्ष र बलिदानबाट स्थापना भएको सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थाको संरक्षण र संवर्द्धन गर्दै लोकतान्त्रिक र जनउत्तरदायी राजनीतिक व्यवस्थाको माध्यमबाट नगरलाई सुशासन र अग्रगमनको दिशामा अघि बढाउन स्थानीय सरकार सधैं दृढ सङ्कल्पित छ । अन्त्यमा, नगरको विकासमा योगदान गर्ने राजनीतिक दल, राष्ट्रसेवक, श्रमिक, नीजि, सहकारी र सामुदायिक क्षेत्र, नागरिक समाज, सञ्चारजगत् लगायत सम्पूर्ण दिदीबहिनी तथा दाजुभाईहरूलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । नगर विकासमा सहयोग पुर्याउने संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र विभिन्न विकास साझेदारहरूमा पनि धन्यवाद दिन चाहान्छु ।